

AVTOSTANSIYADA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI XIZMAT KO'RSATISH SIFATINI OSHIRISH

Orifjonov Xasanboy Tojimirza o'g'li

Andijon Davlat Texnika Instituti talabasi

(tel:+998-93-498-31-04, e-mail: orifjonovxasanboy05@gmail.com)

***Annotasiya.** Ushbu maqolada avtostansiyalarda raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali xizmat ko'rsatish sifatini oshirish masalasini iqtisodiy nuqtai nazardan tahlil qiladi. Asosiy maqsad — zamonaviy raqamli yechimlar yordamida avtostansiyalardagi xizmatlar samaradorligini va iste'molchilar uchun qulayliklarni oshirish yo'llarini aniqlashdir. Tadqiqotda raqamli texnologiyalarning xizmat narxlariga va bozordagi monopolistik tendensiyalarga ta'siri ham ko'rib chiqiladi. Xususan, raqamli texnologiyalar yordamida xizmat ko'rsatish jarayonida narx shakllanishi, raqobat muhitining rivojlanishi va monopoliyalarning ta'siri iqtisodiy jihatdan tahlil qilinadi.*

***Kalit so'zlar:** avtostansiya, raqamli texnologiyalar, xizmat sifati, narx shakllanishi, iqtisodiy samaradorlik.*

Kirish. Avtostansiyalarda xizmat ko'rsatish sifatini oshirish zamonaviy iqtisodiy taraqqiyotda muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi transport sohasiga, xususan, avtostansiyalarga ham o'z ta'sirini ko'rsatmoqda. Raqamli texnologiyalar yordamida xizmatlar avtomatlashtiriladi, ma'lumotlar tezkor almashiladi va mijozlar uchun qulayliklar yaratiladi. Bu esa nafaqat xizmat ko'rsatish sifatini oshiradi, balki iqtisodiy samaradorlikni ham ta'minlaydi.

Avtostansiyalarda raqamli texnologiyalarni joriy etish bir necha asosiy yo'nalishlarda amalga oshirilmoqda. Birinchidan, elektron chiptalar tizimi orqali mijozlarga xizmat ko'rsatish jarayoni soddalashtiriladi. Bu tizim nafaqat vaqt va resurslarni tejaydi, balki inson omilidan kelib chiqadigan xatoliklarni kamaytiradi. Ikkinchidan, onlayn monitoring va boshqaruv tizimlari yordamida avtobuslar

harakati, yo'lovchi oqimi va xizmat ko'rsatish jarayonlari real vaqt rejimida nazorat qilinadi. Bu esa boshqaruv qarorlarini tez va samarali qabul qilish imkonini beradi.

Raqamli texnologiyalar — bu axborotni yig'ish, saqlash, qayta ishlash va uzatish jarayonlarini avtomatlashtiruvchi tizimlar hisoblanadi. Avtostansiyalarda ular quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- inson omilini kamaytiradi;
- xizmat ko'rsatish tezligini oshiradi;
- xatoliklarni kamaytiradi;
- shaffoflikni ta'minlaydi.

Raqamli texnologiyalarning joriy etilishi narx shakllanishiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Avtostansiyalarda xizmat ko'rsatish narxlari ko'plab omillarga bog'liq bo'lib, ulardan eng muhimi — bozor muhitidagi raqobat va monopoliyalardir. Agar avtostansiya xizmatlarini ko'rsatuvchi subyektlar soni kam bo'lsa yoki ular o'zaro kelishib olgan bo'lsa, narxlar sun'iy ravishda yuqori bo'lishi mumkin. Raqamli texnologiyalar esa bozorga yangi ishtirokchilar kirishini osonlashtiradi, xizmatlar shaffofligini oshiradi va narxlarning adolatli shakllanishiga yordam beradi.

Raqamli texnologiyalar xizmat ko'rsatish sifatini oshirishda ham muhim rol o'ynaydi. Elektron navbat tizimlari, mobil ilovalar, onlayn to'lov xizmatlari orqali mijozlar uchun qulayliklar yaratiladi. Bu esa mijozlarning qoniqish darajasini oshiradi va xizmat ko'rsatish jarayonida inson omilidan kelib chiqadigan subyektiv xatoliklarni kamaytiradi. Raqamli texnologiyalar yordamida xizmat ko'rsatish jarayonining shaffofligi va tezkorligi ta'minlanadi, bu esa umumiy iqtisodiy samaradorlikka ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Iqtisodiy nuqtai nazardan, raqamli texnologiyalarni joriy etish investitsiya talab qiladi, biroq uzoq muddatda bu xarajatlar o'zini oqlaydi. Avtostansiyalarda raqamli tizimlar yordamida operatsion xarajatlar qisqaradi, xizmat ko'rsatish hajmi va sifati oshadi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar yordamida xizmatlar bozori ochiqligi va raqobatbardoshligi kuchayadi. Bu esa monopoliyalarning bozorga

ta'sirini kamaytiradi va narxlarning iqtisodiy asoslangan shakllanishiga yordam beradi.

Avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari orqali yo'lovchi oqimini nazorat qilish, transport vositalarining harakatini optimallashtirish va dispetcherlik xizmatini samarali tashkil etish mumkin. Avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlarida quyidagi jarayonlarni ko'rishimiz mumkin:

- Yo'lovchi oqimini monitoring qilish;
- Transport harakatini nazorat qilish;
- Dispetcherlik tizimlarini optimallashtirish.

Avtostansiyalarda raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali xizmatlar sifati va iqtisodiy samaradorlikni oshirish uchun bir qator shart-sharoitlar zarur. Birinchidan, infratuzilmani modernizatsiya qilish va raqamli tizimlarni integratsiyalash muhim. Ikkinchidan, xodimlarni raqamli texnologiyalar bo'yicha o'qitish va malakasini oshirish talab etiladi. Uchinchidan, davlat tomonidan raqobatni rag'batlantirish va monopoliyalarning oldini olish uchun samarali tartibga solish mexanizmlari ishlab chiqilishi lozim.

Xizmat ko'rsatish sifatining oshishi nafaqat mijozlar uchun, balki butun iqtisodiyot uchun ham ijobiy natijalar beradi. Raqamli texnologiyalar yordamida xizmatlar bozori yanada ochiq va shaffof bo'ladi, narxlar esa bozor talab va taklifiga mos ravishda shakllanadi. Monopoliyalarning ta'siri kamayadi va xizmat ko'rsatish sohasida sog'lom raqobat muhitini shakllantirish imkoniyati paydo bo'ladi. Bu esa, o'z navbatida, iqtisodiy samaradorlik va innovatsion rivojlanishni rag'batlantiradi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, avtostansiyalarda raqamli texnologiyalarni joriy etish xizmat ko'rsatish sifatini oshirish va iqtisodiy samaradorlikni ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Raqamli texnologiyalar yordamida xizmatlar bozori ochiqligi va shaffofligi ortadi, narxlarning adolatli shakllanishi ta'minlanadi va monopoliyalarning salbiy ta'siri kamayadi. Amaliy jihatdan, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish uchun infratuzilmani rivojlantirish, xodimlarni o'qitish va davlat tomonidan raqobatni rag'batlantirish

zarur. Bu esa nafaqat xizmat ko'rsatish sifatini oshiradi, balki butun transport sohasining raqobatbardoshligini va iqtisodiy barqarorligini mustahkamlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ismoilov B. Shahar jamoat transporti tizimlarini rivojlantirish, Toshkent, 2021
2. Varian H.R. Intermediate Microeconomics: A Modern Approach. W.W. Norton & Company, 2019.
3. Stiglitz J.E., Walsh C.E. Economics. W.W. Norton & Company, 2015.
4. Shodmonov S.H. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: Universitet, 2020.
5. Uzbekistan Transport Journal. 'Raqamli texnologiyalar va transport sohasida innovatsiyalar', 2022.
6. Tirole J. The Theory of Industrial Organization. MIT Press, 1988.
7. Uzbekistan Economic Review. 'Transport xizmatlari bozorida raqobat va narx shakllanishi', 2023.
8. Kudratov A. Transport iqtisodiyoti asoslari. T.: Fan va texnologiya, 2018.